

LIBERTATEA

ABONAMENTUL: „Libertatea”, „Foaia Interesantă” şi „Plugarul Luminat” — 100 Lei pe an, 50 Lei pe $\frac{1}{2}$ an, 25 Lei pe $\frac{1}{4}$ de an.

Pentru ţărani: preoţi, învăţători, mici meseriaşi şi mici negustori: 60 Lei pe an, 30 Lei pe $\frac{1}{2}$ an, 15 Lei pe $\frac{1}{4}$ de an.

Pentru Iugoslavia şi Cehoslovacia 120 Lei pe an. — Pentru America 150 Lei (abia 75 cenţi) pe an, trimişi prin cec de bancă la Orăştie

Acţiunea în Orăştie (Trans.)

Foia pentru popor

Director: Pr. IOAN MOŢA

Apare în fiecare Joi

Administraţia în Orăştie (Trans.)

Darul Regelui şi pilda lui mult grăitoare.

Maestratea Sa Regele nostru Ferdinand, mergând de curând să vadă oraşul Iaşi, capitala veche a Moldovei, — a făcut o minunăţie faptă naţională şi culturală, prin amintirea zilelor grele şi gloase ce le-a trăit în vremea războiului în acest oraş primitor şi ospitalos.

A hotărât, ca pe cheltuiala Sa, să zidească, aproape de Universitate, un palat mare, încăpător, în care să se aşeze o Bibliotecă (aşa-zisă de cărţi) foarte mare, şi să se achiziţioneze de măsuţe pentru citit şi scris. Aci să aibă tinerii din Universitate prilej a citi, fără nici o cheltuială, ori-ce fel de cărţi de ştiinţă şi de luminare, care să le ajute în îmbogăţirea cunoştinţelor.

S'a ales şi locul pe care să se zidească noua zidire, care va fi o biserică a culturii române, care va avea acolo rolurile de tineri dorde cât mai multă învăţătură.

Ce frumos e acest dar al Regelui nostru, şi câte poţi înţelege dintr-un frânt de gând!

Tinerimea noastră universitară, săracă, îngrijorată, aproape răzbită, pentru-că sărăcia noastră neam, o face să se simtă dată de fiii neamurilor streine, mai rărite. Şi ea cere guvernului ţării să vină în ajutor, şi guvernul să răspundă cu făgăduinţe ce rămân pe hârtie, ori cu biciul şi cu temniţa! Bogătaşii ţării au grije de sine şi de tihna lor, nu de lipsele floareneamului...

Şi atunci vine Regele ţării, care e cel mai bogat om în ţara noastră şi face un dar aşa de preţios ca să-l sărăcească! Ca şi cum ar zice prin vorba: „N'auziţi voi dreptele lor cereri? De ce sunteţi aşa de zgârciţi şi nu veniţi în ajutor?”

De zgârciţe guvernul ţării, stău bogătaşii, — le arat cu un dar dătoriei.

Într-o faptă a Regelui nostru, Dumnezeu să ni-l ierte mulţi ani de înfruntare în fruntea ţării, — e o minunăţie gingaş spusă, totuşi răsunătoare, faţă de toţi cei ce rămân în urmă, şi guvern şi singuratici, care cererile şi mişcările zbuciumate ale tinerimii noastre universitare.

Unele — altele.

Facultate teologică în Oradea-Mare şi Sibiu.

— Un pas înainte —

Românii greco-catolici din Ardeal, după unirea cu bis. romano-catolică, au primit din partea stăpânirii austriace de pe acele vremuri, oarecari ajutoare materiale, şi aşa li-s'a dat putinţa a-şi deschide şcoli mai de vreme decât fraţii lor ortodocşi, rămaşi în vechea lor credinţă. Aşa biserica greco-catolică (unită) a ajuns a avea Liceul din Blaj şi celelalte şcoli, mai înainte decât Români de aiurea în Ardeal, — şi au ajuns a-şi înălţa şcoala teologică la treapta de „Facultate”, adevărată înălţimea universităţilor (cari şi ele au o ramură teologică, de creştere a tinerilor pentru preoţie, zisă „facultate teologică”). Aşa apoi Românii gr.-catolici au ajuns a avea de multă vreme clerici, preoţi, cu pregătire mai înaltă, de „facultate”, după învăţătură de 4 ani.

Românii ortodocşi, cărora stăpânirile austriace şi cele ungureşti, catolice amândouă, — n'au vrut să le dea nici o mână de ajutor ca să se înalţe şi ei în învăţătură, — au trebuit să-şi deschidă şi susţină din puterile lor numai, şcolile ce le erau mai de trebuinţă. Sărăcia însă nu-i lăsa să se ridice şi ei până a avea „Facultăţi teologice” (unde se primesc numai tineri cari au terminat Liceul întreg, 8 clase şi maturitatea), ci ei primeau clerici cu 4 şi apoi cu 6 clase şi le cereau numai 3 ani de învăţătură. Abia în anii din urmă, după legea de „Congruă” care plătea îndoit de bine pe preoţii cu 8 clase decât pe cei cu 6, a început şi Seminarul din Sibiu a cere dela clericul săi 8 clase, — dar anii de învăţătură au rămas tot trei.

Facultate teologică ortodoxă era la Bucureşti, Iaşi şi Cernăuţi, — şi clericii ortodocşi din Ardeal cari voiau să aibă învăţătură mai înaltă, mergeau, după terminarea seminarului dela Sibiu, la Facultatea din Cernăuţi, de unde se întorceau, mai toţi, cu titlul de Doctori în ştiinţa teologiei.

Sub domnia românească, biserica greco-orientală (ortodoxă) rom. din Ardeal, crede că a sosit plinirea vremii şi pentru ea, ca să facă un pas înainte şi Seminarul de 3

ani din Sibiu, să-l prefacă în „Facultate teologică” cerând clericilor pregătire de 8 clase de Liceu şi 4 ani de învăţătură teologică, — ca la Facultatea de teologie de pe lângă Universitatea din Bucureşti. Incepând diu toamna asta, la Sibiu aşase, cere dela cei ce vor a se pregăti pentru preoţie. Aceşti clerici vor fi trimişi în rândul întâi la oraşe, iar la sate, în comunele cele mai de frunte.

Dar nu numai Sibiu, ci şi Oradea-Mare şi-a cerut o Facultate teologică, a Episcopiei ortodoxe nou înfiinţate. În Oradea se află încă de sub unguri, o ramură de Universitate, anume Academia de drept (pentru pregătirea de avocaţi). Episcopia ortodoxă a cerut să se adauge Academiei de drept şi o Academie de teologie. Şi guvernul şi-a dat învoirea şi în anul de faţă s'a deschis cursul I (anul I) al Academiei. În 16 Oct. a avut loc serbarea de deschidere, în fiinţa de faţă a S. S. Episcopul Ciorogariu, a prefectului, corpului profesoral şi a altor fruntaşi ai vieţii de obşte din Oradea. Pe rând vor urma anul II, III şi IV.

Prin cele 2 facultăţi, biserica ortodoxă română din Ardeal, Bănat şi Ungaria, îşi ridică şi ea preoţii săi pe o treaptă cu clericii tuturor celorlalte confesiuni din ţară: a fraţilor greco-catolici, a papistaşilor, a reformaţilor, — cari aveau mai demult şcoli teologice cu rang de facultăţi sau academii.

În vechiul Regat, la oraşe demult nu mai pot fi preoţi decât de cei cu Facultate teologică dela Universitate. Numai la sate se mai primesc preoţi cu învăţătură de „seminar”, cari sunt pregătiţi aşa ca cei ai noştri dela Sibiu, Arad ori Caransebeş.

Teşătura păcătoasă

de spionaj împotriva ţării noastre, de care am pomenit în numărul trecut, s'a dovedit mult mai mare decât se spunea la început. După chiar foile guvernului, au fost arestaţi vre-o 70 de inşi, foşti ofiţeri austrieci primiţi în armată română, numai în rezervă, câţiva chiar cu slujbă în armată. Ei aveau legături cu Viena, Berlinul, Moscova şi cu alte oraşe-mari din ţări duşmane nouă. Printre cei arestaţi nu e nici un Român, toţi sunt Saşi, nemţi, unguri, jidani şi ruşi. Ei îşi aşteaptă în arest, plata pentru fapta lor.

Mişcarea studentească.

Universităţile (cele mai înalte şcoli) s'au deschis la Bucureşti şi Cluj în chip destul de paşnic. La Cluj a fost multă lume de faţă şi numeroşi tineri universitari. Vechiul Rector a făcut o dare de samă asupra anului trecut, iar noul Rector a citit o conferinţă prin care arată tinerilor pilda lui Gh. Lazar, care încă a pornit luptă naţională împotriva streinilor (grecii) ce se făcuseră sfăpâni pe ţară, şi luptând numai cu arma lumii din şcoală, a ajuns biruitor.

La Iaşi deschiderea e pusă pe 1. Nov.

Se deschid inimile.

În jurul tinerilor arestaţi la Bucureşti ca „complotişti” împotriva capilor jidovimei şi a acelor dintre fruntaşii români, cari se dau pe sine propte jidanilor. — era la început o zăpăceală deplină, stărnită de ţinuta foilor evreeşti cari îi înfăţişau pe acei tineri ca pe nişte răufăcători (criminali), iar foile româneşti nu ştiau ce se creadă, că e la mijloc o „copilărie” ori nişte ştiri unflute, dar neadevărate?

În curând lucrurile s'au limpezit. După declaraţiile hotărâte ale tinerilor în faţa judecătorului şi după lămuririle date de noi (No. 42) cari cunoaştem stările bine, — multe foi au început a privi lucrul cum trebuie şi a-l înfăţişa în lumina cea adevărată. De pildă:

„Vestul României”, ziar din Oradea Mare, dă însmnătatea ce se cuvine zberetii tinerimii noastre de-aşi asigura locul ei în viaţa ţării, şi are cuvinte frumoase despre năzuinţele în folosul cărora aceşti tineri s'au primejduit pe sine înşişi.

„Lumina Satelor” (Sibiu) arată că lupta lor e o luptă naţională şi dar ca atare trebuie privită.

„România” (Bucureşti) arată că vina de căpetenie a nemulţumirilor studenteşti, e, că guvernul i-a purtat cu vorba, le-a făgăduit câte toate, dar nu s'a ţinut de cuvânt, n'a făcut aproape nimic pentru ei şi pentru a-i mulţumi. Şi atunci multe din paşirile tinerimii sunt înţelese. — „Clujul” a avut dintru început părere limpede, privind mişcarea studentească şi paşirea tinerilor arestaţi, aşa cum trebuie.

„Gazeta Voluntarilor” (din Cluj) are un foarte adevărat şi înimos articol, scris de dl. C. I. Codar-

ce a, în numărul dela 28 Oct., spunând că azi nu mai e vorbă de „agitații antisemite“ („ațăări“ împotriva jidanilor) ci de o *adevărată mișcare națională*, și arată că *primejdia e aci între noi*, căci acest neam vrea să pună mâna pe însuși statul român, înlocuind cultura românească cu una internațională evreiască! Și încheie spunând: „Tineretul va face minunea ce înzadar au încercat-o politicianii: vor înfrânți pe Români de pretutindeni, luptând pentru biruința neamului românesc!“

Cele mai multe foi însă tasc ori s'au oprit la părerea spusă întâi, care era potrivnică tinerilor prea războinici. Cele jidovești și jidovite, firește osândesc din greu toată mișcarea.

Noi arestări.

În comuna Sascut (lângă Focșani, Moldova) a fost arestat un student, Gh. Dimitrie-Sterea, pentru că împărțise în comună mai multe gazete îndemnătoare împotriva jidanilor și ceva tipăriți de același fel. El a fost dat jandarmeriei ca să-l ducă la procurorul. Și se spune că vor fi arestați și alți studenți, căci din Focșani se scrie, că acolo așa s'a aflat, că vre-o 30 de studenți umblă prin acele sate pentru a împărți scrieri și foi cari să desmorțească poporul din nepăsarea sa față de jidani. Derogătorile socotind că lucrarea lor poate fi primejdioasă liniștei de obște, că poporul se poate porni într-o zi asupra jidanilor, — îi împedecă și-i arestează.

Libertatea respinsă.

Ziarele din București scriu următoarele:

Atât Zelea-Codreanu tatăl, cât și cel 9 studenți în frunte cu Cornel Z. Codreanu și I. I. Moța, arestați în pricina „complotului“ (urzelei de plan primejdios), au cerut la sfârșitul săptămânii trecute, din judecător Sava Radovanu, care conduce cercetarea, să le dea libertatea pe chezeșla morală (pe temeiul cuvântului ce-i dau de a-l sta la îndemână când are voie).

Dnii advocați Paul Iliescu și V. Vlădescu au cerut să se împlinescă cererea tinerilor, fiindcă cercetările sunt și așa aproape terminate (gata) și cari mai sunt de făcut, se pot face și fără a fi ei ținuți închiși, după ce ei au făcut mărturisiri sincere și au locuită statornică și-s gata a se înfățișa ori-când ar fi chemați.

Procurorul, Vinculescu, s'a împotrivit, spunând că se caută și alți oriacl ai țesăturii și aceia au să fie înfățișați cu unii din cei arestați. De aceea, ei trebuie să fie aci la îndemână.

Așa cererea tinerilor de a fi puși în libertate până la desbaterea procesului, — a fost respinsă.

Din viața Partidelor.

În partidul liberal dela putere, sunt frământări mari, lupte mute între membrii săi mai de frunte, cari ar dori să mai ajungă și ei ministri, nu tot cei dela început. Președintele Partidului nu mai știe cum să-l împace. De aceea nu poate lucra nici parlamentul. Abia l'a deschis și l'a închis; l'a deschis de nou și l'a închis a doua oră, pe vre-o 5 zile, tot ca doară doară în vremea asta se face ceva pace între ei. Ci semne nu prea sunt. Stările acestea ar trage după sine căderea guvernului, — dar celelalte partide nu-'s nici unul în stare a lua singur răspunderea și puterea, — iar de înțeles nu se pot înțelege între ele nici două. Acesta-i norocul guvernului.

— Partidul dlui Iorga se organizează cu zor în vechiul Regat. După numeroase adunări pe județe, pe ținuturi, unde s'au strâns și și-au sporit rândurile, — partidul a ținut Duminecă în 28 Oct. o mare întrunire la București, cu d. Iorga în frunte. Întrunirea a fost cercetată de multă lume care crede că ar fi vremea, ca acest partid să vie și el la putere!

— Partidul Național își urmează iatrunitrile de organizare în vechiul Regat după județe. Cum în Ardeal Partidul Național e azi cel mai tare, fruntașii lui cred că după căderea lui Brătianu, când aceea se va întâmpla, — ar fi cu dreptate să vie la rând Partidul Național, întărit acum și în vechiul Regat și în Bucovina și Basarabia. În Basarabia a început a-și scoate și foaia sa de zi „Gazeta Basarabiei“.

— Partidul lui Marghiloman a ținut adunare Duminecă 28 Oct. în Timișoara, ca să dea și el semn de viață. Că și el crede, că în noul guvern (când o fi) ar trebui să alba ioc și partidul său.

Cam toate partidele vreau să se audă la Curte, că ele cer să fie alungat partidul liberal și puterea să fie dată altcuiva, ori-cui și fiecare dorește ca acel alt cineva — să fie el...

Tot după ușă?

Românii și streinul la Reșița.

Pe temeiul unor știri din bun izvor, „Neamul Românesc“ publică un articol, care scoate la iveală stări rușinoase pentru neamul nostru, pe pământul țării noastre, — în vreme ce pe același loc, strălunii se lăfăiesc și se răsfăț, ca și în trecutul — lor.

„Neamul Rom.“ vorbește despre stările dela marile fabrici și mine (băisăguri) dela Reșița. Cei-ce n'ar ști, aște, că Reșița era atotputernica Societatea de Căi Fărate Austro-Ungare, care fabrica mașini (locomotive) pentru trenuri, vagoane, șine, poduri și alte lucruri prețioase și bine căutate de stat. De aceea în acea Societate

erau vârâți toți ocrotiții stăpânirii ungurești din Pesta, și unii din Viena, căci acolo aveau plăți grase. Și le puteau avea, căci statul unguresc plătea lucrurile fabricate de ei, cu prețul pe care ei îl poșteau. Era Reșița un uriaș fagure de miere, ba o sură de faguri, pe cari îi rodeau trântorii stăpânirii maghiare. Ei, n'aveau să ostenească lucrând mult, numai să fie „stăpâni“ și agenți ai maghiarizmului, aci în inima atât de românească a Băiat! Și cum la așa întreprinderi și fabrici mari, se cer zeci de mii de lucrători, dintre cari unii duc greul, muncind unde e mai strâșnic, arzându-și ochii în bobotaia cazanelor a căror ușă trebuie să le deschidă pentru a le umplea cu cărbuni, alții primejduindu-și viața ori întreginea corpului la trasul de fer roșu din cuptoare, și altele, — la aceste lucruri primejdios de grele, se puneau tot Români din acele părți. Dar la lucrurile mai ușoare, la „supraveghere“, la plimbare de colo până colo, — ferit'a Dzeu să vezi un Român nici dacă acela avea opt clase de gimnaz, ci numai unguri, nemți și jidani, fie aceia cât de blegi.

A venit acum de 5 ani stăpânirea românească. Guvernul țării prin două asalturi (unul sub Averescu, altul acum sub Brătianu) au izbutit a pune stăpânire asupra Societății, ajungând ca Români să aibă puterea asupra capitalului (banilor de părtășie) și astfel și asupra conducerii societății.

Totusi, o, ce puțin au schimbat stăpânirile noastre românești, din vechile stări ungurești! Prin cencelarii mișună același vechi slujbași, cari doar atâta simt că s'a schimbat, că sub Unguri tot mai lucrau ce mai lucrau, că de unde nu, îi dădea afară și puneau pe alții în locul lor, — dar sub Români nici nu lucrează, ci își bat joc de vreme, că... nu au nici o stăpânire. Ei pe ei nu se prigonesc, dragoste pentru întreprindere nu mai au, dacă a căzut în țara românească... Așa o lasă să meargă cum dă Dumnezeu. Iar slujbași români au doar de sămânță printre ei. Câte-un „șef“ pe care-l mângulesc, îl ung cu vorbe frumoase, și acelea, ținându-i treaba, îi lasă în pace, că-s — băeți de treabă, „șarmanți“, ungurii ăștia...

Dar ieșind din cancelarii și mergând acolo unde e greul muncii, în fabrici, în mine, în păduri, în ateliere, — aci te prinde jalea și ți-se aprinde sufletul de ce vezi: Și acum tot pătură românească la pământ la greu la chin, — și streinul tot ca zmântâna de-asupra!

Despre vederea acestui lucru scrie neamul Românesc al dlui Iorga spunând:

„muncitorii cei mulți, „arși de foc, zdrănuțiți, cu oasele zdrobite, locuind pe scânduri goale în cele mai ticăloase bordeie, aceștia sunt Români! Iar alături de ei, în împotrivire cu ei, stau alți muncitori, de alt neam, cari fac totdeauna munci mai ușoare, mai puțin zdrobitoare de oase și locuiesc în case mai omenești. Asta că mai întâi, sunt mai pricepuși în meseria lor (i-au ajutat stăpânirile lor trecute a învăța) și pentru-că sunt de alt neam (de neamul stăpânirilor aceluia, care pe ei îi învăța, iar pe Români îi lăsa napoi, în beznă, în gura iadului!).

Iată strigăte de durere, de alarmă, pe cari stăpânirea română ar trebui să le auză! Căci va suferi el

cât va suferi poporul românesc — fie ținut încă după ușă, sub vânt că — n'avem învățați destul să înlocuiască pe cei streini, dela o vreme poporul își poate pierde răbdarea de a mai sta te el napoi coada vacii, și alții în fruntea mesei, — și își va cere dreptul cu glas primejdios de strigător, noi — nu-l vom putea opri a cere ori a cerca să-și iee el locul ce i-se cuvine!

Că prea e peste tot locul așa! Așa la Reșița, așa unde te învățegit în țară: streinul e mai preferit ca Românul, știe dracu de ce, sau știm noi prea bine de ce!

SCRISORI.

Un dar prețios!

Domnului Iosif Măndruș și soția sa Popa Catița cu fiul lor Mois din Silitelec, județul Bihor, plasa Tineza, acum locuitori în orașul Detroit-Michigan din America, la rugarea mea ca să ne trimită ceva ajutor din ai său și dela pretiniți consătenii, ca doar ne vom putea cumpăra un clopot la biserică, pentru care ne-ar trebui cel puțin 25 m. Lei. L'am rugat să ne facă acel dar ca jertfă pentru sufletul mamei soției sale a Catiței, și noi în semn de mulțumită vom scrie numele lor și a mamei lor pe clopot, făcându-l de pomenire vecinică. În urma marea acestel rugări atâta s'au printruns sufletele lor acolo în prigorie, încât din credința lor curățată creștinească și în semn de mulțumire către Dzeu, pentru-că i-au ridicat la o stare mai fericită, prin epistolă lor adresată către subscrisul președintelui ne spun: „vei ști dle preot, că fiind noi oameni muncitori, nu avem timp a colecta (a aduna) ci din trudă ostenețiilor noastre, ca jertfă și pentru sufletul mamei soției mele Maria, și ca mulțumire trimitem către D-zeu, ca ne-au ajutat și ridicat la stare mai bună, mai fericită, trimitem din al nostru 25 mii (douăzeci și cinci mii) de Lei ca printru un clopot ce aveți de scoțit se luați pentru sfânta biserică parochiei gr-ort. din Silitelec. dela voi prea iubiți poporenți și tenii noștri, nu cerem alta nimic decât ca numele nostru, și a mamei noastre să fe scris pe clopot.“

Ne având nime cunoștință despre această întreprindere a subscrișului mare a fost bucuria poporului că în ziua praznicului Adormirii Născute de Dzeu după sfânta liturgie, prin vorbire sărbătorească, atinsei foarte plăcut și pătrunzător pe credincioșii mei vorbindu-le despre acest mare și însemnat dar și jertfa, ce poartă veni numai din niște suflete adărat creștinești. Poporul mișcat până la lacrimi, de bucurie, făcându-cruel și „mătâni“, lăuda pe Dumnezeu și binecuvânta pe dăruitorii săi, pentru-că i-au mântuit de povara ce le venea cu cumpărarea clopotului.

Nu avem noi cuvinte de a mulțumi, și a aduce laudă creștinească pentru acești binefăcători a noștri

Totuși nu lăsăm, ca această faptă să treacă în taina uitării, și pe această cale le aducem toate laudele, toate cuvintele de laudă pe care le poate grăi o gură vrednică de om, un suflet curat creștinesc, gândindu-se la toată lumea „cât poate în fața dreptului“.

Cinstiții noștri dăruitori la mulți ani să trăiască, D-zeu din belșug să le dăruiască!

Silitelec (Bihor) în Oct. 1923.

Vasile Popovici,
preot ort.-rom.

Unguri dela Pesta, învinși de Români la Cluj,

la întreceri de voinicie. Ei însă înving pe Ungurii din Cluj spre bucuria... ungarilor din Cluj!

La Cluj sunt câteva cete de tineri, zisi „sportiști“, cari fac deprinderi de întreceri voinicești sub chip de felurite jocuri, ca aruncarea deloptă mare (football), întreceri de alergări, de trântă, de gimnastică. O cătă e așazisă a „Universității“, alta „Victoria“, alta ungrească KAC și HAC sau scaghibor (asta e jidovească). Cetele iese „echipe“ ies adeseori, mai ales în Dumineci și sârbători, pe câmpul de „sport“ (de deprinderi voinicești) și se iau la întrecere sub ochii a mii de privitori, cari plătesc taxă de intrare ca la teatru.

Săptămâna trecută Ungurii și jidanii unguri, au poștit o echipă (cătă) de voinici din Pesta, una pe care o credeau ei mai acana, mai strașnică, pentru a da bătaie echipei „de provincă“ din Cluj. Când strașnicii dela Pesta au sosit în Cluj, li-au făcut Ungurii și jidanii o primire numără unu, părea să primesc chiar armada lui Horthy care le aduce „liberarea“... Și își diceau: Să vezi numai ce bătaie va să dea aceștia Valahilor dela „Victoria“ și apoi și nouă, că doar le-aceea-s ei din Pesta și noi numai din Cluj.

Echipele din Cluj au fost poștite, și cea jidovească și cea ungrească și cea românească (Victoria), să iasă pe câmpul de câmp, să-și arate puterile, istețimele și toate au primit a se lua la luptă sub „temutul“ oaspe.

Era Sâmbătă (sau Dumineca jidanilor), fiindcă și cei din Pesta erau mai mulți închinători lui Jehova și acela le va ajuta în „ziua Sâmbătă“ a fi coperiți de „glorie“, de „făclire“.

S'au așezat slăviții oaspeți pe câmpul de întreceri și au poștit în luptă pe Români la luptă. Căci, fiind încă neobosiți, o să-și războie mai cu bunăsimă!

Dar lupta-întrecere în prinderea ptei mari și azvârlirea ei în astă de locuri spre potrivnic, în cari nu se poate apăra, ca să capete război, nu a suras de patriotilor dela Pesta! Români dădeau lovituri după lovituri, de au zăpăcit de tot pe acina. Pe ungurii și jidanii din tribune (din curile înălțate pentru privitori) li zăceau sudori-sudori, că afurisiții dela Valahi, n'au pus pe fuga „tigri“ maghiari numai la Carpați și Tisa, ci, uite, de necrezut, și aici și acelu „sport“ în ce ei se „soldași vechi“, iar Valahii ăștia s'au apucat și ei de acest „șugl...“ și, după frământări și

alergări și încordări de acuși un cias, — Ungurii au rămas bătuți și strașnic și Români biruitori. Nasurile jidanilor privitori din jur, se lungiseră, plecându-se până peste buza din jos, și ei numai ce-și scooteau batiștele și-și ștergeau sudorile ce-i trecuseră de năcaz și de — „rușine“. (Știți e neam tare rue șinos neamul acesta).

Români coperiți de aplausele (baterile în palme) a numeroșilor privitori români, se retraseră mândri de pe câmpul de luptă.

Mâne, Duminecă, luptătorii dela Pesta și-au încercat norocul cu o echipă formată din Ungurii și jidanii din Cluj, într'una. Și, lucrul ciudat, pe aceștia i-au bătut strașnic. Aceștia, ori nu mai știau să se lupte, ori — se lăsau bătuți, ca să-și mângăie pe aceia de frecușul primit dela Români. Iar Ungurii și jidanii privitori de pe de laturi, se pupau de bucurie, când vedeau că cei din Pesta, din draga lor Pesta, li bat macar pe fiii lor, dacă pe afurisiții de Români nu i-au putut...

Hei, câte se pot ceti în sufletele acestor oameni, din aceste întâmplări! Cum vedeau eu biruința Pestei, biruința Ungariei, dacă vrei, asupra Clujului, asupra Ardealului, în trântea ce-o dădeau Ungurilor și jidanilor din Ardeal... De n'ar fi numai și Români acela pe-acil...

Din isprăvile neamurilor lui Marmoros-Blank.

Intr'un vagon de lemne pe care „Uniunea Forestieră“ (marea întreprindere de păduri) din Ardeal, le trimitea în Ungaria, s'au găsit ascunse între lemne 25 lazi cu ouă (50.000 de ouă). Vama descoperind contrabanda, a pedepsit „Uniunea“ trimițătoare, cu 400.000 Lei. Conducătorii Uniunii au spus că — i-au înșelat doi jidani: Șalamon și Weinberger din Turda, cari în felul acesta făcuseră câștiguri minunate cu ouăle trecute fără vamă...

La Cluj jupunul Artur Lewi („din seminția lui David...“) își deschisese birou (cancelarie) de trimis felurite mărfuri în străinătate și de adus de-acolo. Primea însărcinări, luă bani și — tăcea. Le spunea mereu celor ce-i dăseră să le aducă mărfurile, că vin, dar „vin încet“, că — „trenurile-s rele...“

Unii perzându-și răbdarea, au cerut cercetare judecătorească în cancelaria jupânului, și s'a aflat că el nici nu și bătea capul cu însărcinările primite, nici carte în care să scrie ce a primit, nu purtă. A păgubit lumea cu peste un milion și 200 de mii Lei. Acum e la răcoare.

„Consiliința Românească“ (Cluj) aduce din peana dlui prof. Stănescu-Goangă un articol, care vede o „Primejdie națională“ în faptul că poliștii au primit dreptul de a da certificate (adeverinți) despre aceea, că cutare jidan a locuit în acea comună înainte de 1916, — căci pentru a se face și ei „cetățeni“ și a au mai putea fi dați peste graniță, s'au „aranjat“ ei cu comisarul de poliție ca să-și capete astfel de „adeverințe“, și așa, în chip fraudulos (prin înșelăciune) au intrat între „cetățeni“ țării zeci de mii de astfel de „paseri de pradă“ cari sunt o adevărată primejdie națională pentru noi!

Așa e, căci acest neam, pe unde

trece, duce cu sine rolu de răutăți, cumpărare de suflete și stricarea lor!.

Și de astea cu sutele zilnic. Și totuși noi să prăznuim întărirea celor mai isteți dintre ei printre noi și să-și ridicăm și noi în slavă, pentru că ni-s'au urcat în cap?

NOUȚĂȚI

Ziua de 1 Decembrie, va fi sărbată în anul de față în chip deosebit, întru pomenirea hotărârii dela Albaluța, când s'a făcut uniunea Ardealului cu România-mamă. „Asociațiunea“ stăruie prin o circulară, ca Despărțămintele ei să pregătească sărbări potrivite pe aceea zi. Despărțămintele și fac pregătiri. Și Despărțământul dela Orăștie a luat hotărâri frumoase în privința asta. Vom da amănunte.

† **Ioan Roșu, notar în Turdaș, a răposat în 31 Octobrie dimineața după o boală scurtă și grea. Se înmormântează azi la 1 Nov., fiind deplâns de toți câți l'au cunoscut. Căci a fost Român plin de inimă și în zilele stăpânirii strelne. Nu se plecă poruncilor lor cari li cereau vre-un lucru împotriva neamului său. Român vrednic, cu vorbă de laudă pleacă dintre noi, urmat de părerea noastră de rău. — D-zeu să-l odihnească cu aleșii săi.**

Mare nenorocire de automobil, lângă Sibot. Duminecă noaptea spre Luni, s'a întâmplat o feroasă ciocnire între un automobil și trenul ce venea dela Cugir, pricinuind moartea pe loc a două femei și rănierea de moarte a altor trei persoane. — Iată trista poveste:

Și șeful siguranței din Turda, își sârbase logodna în Hațeg, cu dșoara Mesaroș sora dlui farmacist Mesaroș, din acest oraș. Sara târziu au plecat cu automobilul napoi spre Turda. Era în automobil mireasa, mirele, mama miresei și o soră a ei și șoferul. Mașina era condusă de mire.

Pe drumul dela Orăștie spre Sibot se spună că oamenii răi ar fi tras un foc ori două de pușcă după automobil, și acela speriat, a luat-o la goană puternică. Din spre Cugir venea trenul, care a văzut automobilul venind pe drum spre punctul de încrucișare a drumului de fer cu cel de țară, și mașinistul a fluierat mult și tare, ca automobilul să bage de seamă venirea trenului. Nici odată trenul nu se oprește pentru un automobil, ștind că negreșit se oprește acesta, — și așa trenul a mers nainte cu luțea obișnuită. Mare i-a fost și mecaniculul spaima când a văzut că automobilul nu oprește și ciasul slab al lui a făcut să sosească la încrucișarea drumurilor în aceeași clipă cu trenul, izbindu-se grozav chiar de mașina trenului!

Dentist Dr. S. Seidner dă consultații în ORĂȘTIE Pășă Aurei Vlaicu 7 (în etaj deasupra prăvăliei Ioan Rob). — Plomb. — Scoaters de dinți. — Înd. — Regula de dinți. — Funere de dantur. (952) 4-10

În acea clipă cele două femei din șezutul din năpoi, mama miresei, dna Mesaroș și sora miresei au fost azvârlite din automobil izbându-se de trupul mașinei trenului și căzând napoi moarte pe loc, iar mirele și mireasa și șoferul, izbii și ei grozav de pefeți mașinei, încât toți și-au pierdut cunoștința de sine! Automobilul prins de oarecare fere și șuruburi ale locomotivei (mașinei trenului) a fost târât ca 150 pași după locomotivă și zdrobit tot.

Mașinistul a oprit trenul, dar nu mai putea ajuta nimic. S'a dat de știre gării Sibot și ea deregătorilor în drept, că ce nenorocire s'a pătrecut.

Luni cele 2 femei moarte zăceau încă pe locul nenorocirii până la ieșirea comisiei de doctori și judecători, cari să lee procesul verbal (protocol) depre nenorocire. Nefericitul mire și mireasă și șoferul au ost duși în spitalul din Albaluța, dar nici unul n'a putut da nici o deslușire, căci nu ștlu de sine, atât sunt de greu răniți și ei.

A treia zi a murit și mireasa!

Tălmășirea „Protocolului Inteleptilor Sionului“ o vom urma dela numărul viitor incolo. Imbulziți prea tare de alt material în acești numeri, am întrerupt această tălcuire, pe care o vom urma mai cu zor în viitor.

Băiat pierdut de 2 ani. Subscribului i-s'a pierdut de 2 ani un băiat, și nu-l mai dau de urmă. E tiner de 19 ani, cu numele Valer Crișan sau Valer Lucaci, de fel din comuna Zam. Cel ce ar ști ceva despre el, să binevoiască a mă înștiința. Zénovle Lucaci, Zam (jud. Hunedoarei).

Taxele medicale în Orăștie. Medicii din Orăștie, în urma adresei primite din celelalte orașe din împrejurime, în ședința ținută la 6 Oct. a. c. au stabilit următoarele taxe medicale cu începerea dela 15 Octobrie cu considerarea la scumpirea traiului în mod simțitor și în concordanță cu celelalte orașe:

1. Taxa unei vizite simple la ambulanța (casa) medicului 40 Lei.
2. Vizita medicală la bolnav 50 L.
3. Vizita gynecologică la medic acasă 50 Lei.
4. Injecții sub piele sau în mușchi 40 Lei.
5. Injecții în vână 100 Lei.
6. Ori-ce mică operație dela 60 Lei în sus.
7. Certificat medical de sănătate 60 Lei.
8. Certificat de leziune (vis-report) 100 Lei.
9. Taxa medicilor în consiliu (sfat) 100 Lei.
10. Taxele când merg la bolnav pe sate, afară de trăsură, 100 Lei pe oră.
11. Seara dela 8 ore, până dimineața la 8 ore sunt duble (indolte) taxele.

Din casa nici unul Român cărturar, bun patriot, să nu lipsească senzaționala carte:

„Protocoloalele Intelepților Sionului“
care descopăr lumii uriașul și fără păreche de vicleanul plan, după care cel mai înalt sfat al învățaților evrei de pe glob, conduc lucrarea de robire și finere în robire economică, a tuturor popoarelor din lume, îndeosebi a celor creștine! Citindu-o, multe lucruri pe cari azi nu le înțelegeai, le înțelegi îngrozitor! A se cere la „Libertatea“, în Orăștie (jud. Hunedoarei), trimițând înainte prețul ei, 35 Lei, pentru care se expediază franco-recomandat. Cu ramburs nu se trimite.

Sămănători de lumină.

Pe următorii frați buni dela sate li mai pomenim cu laudă printru sămănătorii de lumină în popor, prin aducerea multora la cetirea de foi:

- Bunul pretin al foilor noastre d-l Alexandrescu (București) ne-a mai trimis 11 abonați din județul Vlașca.
- De tot ne-a câștigat pânăcum 39 abon.
- Di Ioan Basian, Săniacob, 10 abon.
- Di G. Bălțean, inv., Jdăra, pe lângă cei 24 ab. de peste an, încă 5 abon.
- Di I. Batențian, inv. Șarmaș, 8 ab.
- Di Vas. Z. Bărbat, Ucea de sus, 6 ab.
- Di Iul. Petrescu, Rușchița, 5 ab.
- Di Nic. Fălcușian, Sinteia, 4 ab.
- Di Nic. Bărsan, inv. dir. p. Bozovici, ne-a câștigat acolo 4 abon.
- Di G. Comșa, Ghiriș, 4 ab.
- Di Petru Lobonț, Olcea, 4 ab.
- Di I. Jurma, inv. Samihaiul rom. 4 ab.
- Di Andonic Zaharie, student în Parțești de sus (Bucovina), 3 ab.
- Di Ioan Groza, cantor, Tușin, 3 ab.
- Di Zaharie Șopterean, Merișor, 3 abonați.
- Di Traian Horne, Apateu, 2 ab.
- Di Ștef. Rănescu Sarvale, 2 abon.
- Di Mitru Ardelean, Seleșu, 2 ab.
- Di Nic. Oredan, Miniș, 2 ab.
- Di Ios. Capotescu, Brănești, 2 ab.
- Di Flore Micșa, Cenad v., 2 ab.

Tuturor: Călduroase mulțumiri!

Dela Perceptorat. Impositele pe lux și cifra afacerilor datorite pe luna Octobrie 1923, se varsă la Perceptoratul regesc din Orăștie, după următorul program:

In ziua de 5 Noiembrie cei al căror nume începe cu una din literele: A. B., în 6 Nov. C. D. în 7 Nov. E. F. în 9 G. H., în 10 Nov. I. K., în 12 Nov. L. M. N., în 13 Nov. O. P. R., în 14 S. T. U., în 15 Nov. V. Z., în 16 Nov. societățile.

Impozitul personal de 4%, după angajați, până la 10 Nov. 1923.

Mulțumită publică.

Cu ocaziunea *Petreceii culcsul vililor*, aranjeată la 14 Oct. de Meseriașii români din Orăștie, au binevoit a suprasolvi următorii domni și doamne, — pentru care li-re aduce și pe aceeași cale, cele mai călduroase mulțumiri:

- Virgil Vlad, farmacist 300 Lei, Fam. Andreu 100 Lei, Manole Săcul 109 Lei, D-na Mirowitz 100 Lei, Dr. Popp, adv. 80 Lei, Dna Andreu 60 Lei, Dr. Mihai 60 Lei, Ioan Samoilă 60 Lei, Reun. Mes. Rom. Vinerea 50 Lei, Emil Farkas, turtar 50 Lei, Wels Jozsi 40 Lei, Nic. Opăncar, măcelar 40 Lei, Nic. Moise 40 Lei, Br. Brașșai 40 Lei, Ioan Hertza 35 Lei, Vas. Budoiu 20 Lei, Schmidt M. K. 20 Lei, Busch Janos 20 Lei, Felner, 20 Lei, Homorodean 20 Lei, Ciocra G. 20 Lei, Stibel, Croitor 20 lei, Lădar Ilie 20 lei, Subl. Găleşan 20 lei, Prof. Lupean 10 lei, Kohl József 20, Aldeș I. 10 lei, Contea I. 5, Vlad G. 5 Lei, Dan 4 Lei

Comitetul Reun. Mes.

Nr. 60 - 1923 exc.

Publicațiune de licitație.

Subsemnatul executor Judiciar aduc la cunoștința publică în sensul legii silișcolul XL din 1881 § 102 respective XLI din 1908 § 19 cumcă lucrurile următoare ș. e. roc negru de țară, care în urma deciziei Nr. 1679 din anul 1922 al judecătoriei de ocol din Orăștie s'au exccvat în Orăștie în favorul executorului „Szászvárosi könyvayomda rt.“, repr. prin avocatul Dr. Ioan Szöllösy, împotriva exccvatului Wachsmann Martin locullor din comuna Orăștie, pentru încasarea capitalului de 281 Lei și acces. prin exccuție de acoparire și care s'a prețuit în 3000 Lei, se va vinde prin licitație publică.

Pentru efectuarea acestei licitațiuni, pe baza deciziei Nr. G II-1679-1922 al judecăriei de ocol din Orăștie, se fixează termenul pe 6 Noiembrie anul 1923 la oarele 4 p. m. în comuna Orăștie, la casa executantului și toți cari su voc de a cumpăra sunt invitați prin acest edict cu observarea aceia, că lucrurile susamintite vor fi vândute în sensul legii XL din 1881 § 107 și 108 celor cari dau mai mult, pe lângă solvirea în bani gata și în caz necesar și sub prețul de strigare.

Pretenziunea care e de încasat face 281 Lei capital, dobânzile cu 5% socotind din 21 Iulie 1922 iar speșele până acum staverite de 380 Lei.

Intrucât mobilele cari ajung la licitație ar fi fost exccvate de alții și aceștia și-ar fi câștigat dreptul de accperire, licitația prezentă este ordonată și în favorul acestora în sensul articolului XL din 1881 § 102.

Dat în Orăștie, la 25 Oct. 1923.

Gödri,

(986) 1-1 executor jud. de ocol.

TAI LEMNE! Subscrișul primesc ad tel lemne cu ferestrăul circular, în ori-ce curte și în ori ce cantitate. Doritorii, să se adreseze în prăvălia de piele a subscrișului:

Victor Löw,

(986) 1-2 Orăștie, Piața Pr. Carol.

Trăsură neagră, de lux,

o bicicletă și diferite mobile și obiecte, sunt de vânzare, din cauza mulțirii. — în Orăștie, str. Șaguna, 10. (985) 1-1

Motor de benzină,

de 2 puteri, în stare bună, oșezat pe cărușul său, — folosit la îmblățit, — e de vânzare:

Drăgoi Adam

(982) 1-3 din Vaidei, p. Orăștie.

Doi învățăoai se primesc

la meseria de tâmplar (mășor) în atelierul subscrișului. Să aibă vârstă de 14 ani și școala poporala.

(983) ȘTEFAN CRĂCIUN, 1-2 m. tâmplar, Vinerea (jud. Hunedoara)

Comptactor în Orăștie

avem de nov. Comptactorul român PARDOS din Deva, lucrează în Orăștie 3 zile pe săptămână (Joi, Vinerea și Sâmbăta).

Cei ce au cărși sau protocoale (registre) de legat, să le aducă în aceste zile la Tipografia „Libertatea“ unde dl Pardos vine și le lucrează, frumos, bine și cu prețuri moderate. (0) 1-5

Cind vii la Orăștie

nu uita să mergi să vezi

noua Fabrica de țiglă de cement

clase și vâlae de cement, inițiată de Ioan Hertza în Scaia Prandului 23, față de firgii de vite. Deși făcând din material așa de frabic și scump, din cement, țigla din noua fabrică, — e cea mai lefina!

(914) 3-

CAUT FEMEIE

Țeran cu bunăstare, rămas văduv fără copii, etate 46 ani, — caut, pentru căsătorie, o femeie din casă cinșilă, văduvă sau nemăritată, în vârstă pe la 40 ani. Să scrie la Redacția foii, care mi va trimite scrisorile la mine. (981) 2-2

Casa din strada Mihai Viteazului Nr. 42 (via-à-vis de Școala română gr.-or.) e de vânzare din mână liberă. (972) 3-3

Casă de vânzare,

stând din 3 camere, bucătărie, grajd, grădină de 2½ jughere și 10 jugăre pădure, — se vând din mână liberă, în comuna Chitid (p. Crișeni, jud. Hunedoara).

(973) 3-3 Elemér Herezeg

O calfa! În atelierul de pantofărie al subscrișului se primește o calfa

Ioan Varmăgean

m. pantofar

(974) 3-3 Orăștie, (j. Hunedoara).

Morar tinăr, căsătorit, cu praxă de mai mulți ani, caută loc la o moară cu sile sau cu apă. Adresa: Nicolae Bălgrădean, comuna Laz (casele lui Irimie Colhan) per Sebeșul-săsesc (județul Sibiu). (978) 2-2

În Uibera, în centrul băilor de sare, în cei mai frumoși loc, e de vânzare sau închiriere.

casă nouă cu etaj

absolut modernă, bună și pentru hotel, cu 20 camere și toate edifițiile secundare și trebuincioase, cu parc, grădină de un jugăr. Doritorii să se adreseze la proprietarul:

Dr. Morariu,

(978) 2-3 notar public, Gherla.

De vânzare

o garnitură de îmblățit,

portată de Lozomobil cu ebari, 2½ H. P. cu hatoză de 800 c. m. în stare foarte bună; curele nouă, la:

Iuliu Bêlu, mecanic

(977) 2-2

Blaj.

De vânzare

din mână liberă în Hașeg

o casă cu grădină mare,

care dă în altă stradă, — pomii roditori, pazilic principală, potrivită și pentru prăvălie.

Constă din 2 edificii, în total 7 odăi (camere), o culină de vară și una de iarnă, pivniță, șopru, cotele, o fântână în curte, una în grădină. Curtea și grădina 711 stăngiai pătrazi. Deslușiri dă:

Dr. E. Selariu, adv.

(976) 2-3 Hașeg, (j. Hunedoara)

„Banca Centrală“

pentru industrie și comerț s. a. în Cluj.
Capital: 50.000.000 Lei. — Rezerve 18.000.000 Lei
Depuneri pe libel 125.000.000 Lei în trei ani!

- Banca Centrală, Filiala Alba-Iulia
- Banca Centrală, Filiala Arad
- Banca Centrală, Filiala Bistrița
- Banca Centrală, Filiala Hașeg
- Banca Centrală, Filiala Oradea-Mare
- Banca Centrală, Filiala Sibiu
- Banca Centrală, Filiala Turda

primește și fructifică totdeauna mai favorabil!

DEPUNERILE

pe LIBEL și în CONTCURRENT și plătesc darea cătră stat din al său.

Depunerile la vedere le fructifică cu 5½ netto.
Depuneri pe termen fix de 1 an cu 6%—7%
Depuneri pe timp mai lung și în sume mai mari, apoi fonduri comunale, bisericești, școlare, etc., fructifică în condițiuni speciale!

Adresați-Vă la Banca Centrală, Secția Americăna, în Cluj și la Filialole sale, cu: Dollari, ceuri, drafturi și cu assignate americane.

Serviciu prompt și culant. Corespondență în toate limbile.

Cumpărați acții dela Banca Centrală din Cluj.

(982) 2-3